

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Vadehavet – Ribe Holme

**Natura 2000-område nr. 89
Fuglebeskyttelsesområde F51**

Titel:

Natura 2000-handleplan 2016–2021
Vadehavet – Ribe Holme
Natura 2000-område nr. 89
Fuglebeskyttelsesområde F51

Udgiver:

Esbjerg Kommune

År:

2017

Forsidefoto:

Bramgæs med Ribe Domkirke i baggrunden. Foto: Tomas Jensen.

Kort:

© Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering © Esbjerg Kommune, Kortkontoret.

Må citeres med kildeangivelse.

Esbjerg
Kommune

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	7
Behov for indsatser.....	9
Indsatser fordelt på aktør	11
Prioritering af den forventede indsats.....	12
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	13
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner.....	14
Bilag 2: Indsatsprogram fra den statslige Natura 2000-plan.....	16
Bilag 3: Arter på udpegningsgrundlaget	17
Bilag 4: Kortbilag	18

Resumé

Handleplanen for fuglebeskyttelsesområde nr. 51 *Ribe Holme* beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at bevare og fremme bestandene af de fuglearter, området er udpeget for at beskytte. Det drejer bla. sig om arterne engsnarre, plettet rørvagtel, brushane, hvid stork og mosehornugle. Der skal især arbejdes med at sikre egnede levesteder gennem bekæmpelse af prædatorer og hensigtsmæssig drift af ynglesteder.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen.

Baggrund

Miljø- og Fødevareministeriet har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på ministeriets [hjemmeside](#).

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Esbjerg Kommune på grundlag af Natura 2000-planen for fuglebeskyttelsesområde nr. 51 *Ribe Holme*.

Kommunen er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunen og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanen gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen ønsker selv at udarbejde drifts- og plejeplan for egne arealer, og resumé af denne plan kan ses i bilag 1. Herudover indgår denne drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens afsnit vedrørende indsatser fordelt på aktør.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. december 2015). Esbjerg Kommune vurderer ikke, at planen vil få en negativ indvirkning på miljøet, og derfor har kommunen truffet afgørelse om, at der ikke skal foretages en udvidet miljøvurdering. Afgørelsen er truffet i henhold til § 4, stk. 4, i miljøvurderingsloven.

Derudover bemærkes det, at der for samtlige statslige Natura 2000-planer foretaget en strategisk miljøvurdering. De udarbejdede kommunale Natura 2000-handleplaner har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Handleplanerne sætter ikke nye rammer for fremtidige anlægstilladelser og vil ikke kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Table 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Indsats	Tiltag og ejerforhold
Forbedrede forhold for yngle- og rastefugle	<p>Driften på 4,6 ha kommunalt ejede arealer ved Måde Enge er tilpasset særlig engfuglevenlig drift med bla. overgang fra slæt til afgræsning.</p> <p>Pleje af ynglefuglelokaliteten ved Sneum Digesø er realiseret med slåning, rydning og afretning af brinker for 142.000 kr. på 55 ha privatejede arealer. Herudover sker der årlig slåning af uønsket opvækst på øerne.</p> <p>Videreførelse og fokusering af indsats med i Ribe Østerå med slåning af privatejede engarealer for ca. 30.000 kr./år.</p> <p>Undersøgelse af mulighed for naturprojekt i Ribemarsken i samarbejde med National Vadehavet vedrørende genåbning af åslyngen ved Ribe Holme og forbedrede forhold for arter på udpegningsgrundlaget på 2500 ha fortrinsvis privatejede arealer for 400.000 kr., heraf 200.000 kr. kommunalt finansieret.</p>
Etablering af vandhuller	<p>1 vandhul er realiseret på privatejet areal.</p> <p>1 vandhul er planlagt på privatejet areal.</p>
Prædation og forstyrrelse	<p>Rydning realiseret ved Sneum Digesø og langs Tjæreborgvej på ca. 2 ha på privat-/ikke-kommunalt areal.</p> <p>Direkte bekæmpelse med jagt og fældefangst af ræv, mink, mårhund og krage er påbegyndt med særligt fokus på området omkring Sneum Digesø gennem deltagelse i prædationsprojekt i samarbejde med bla. Nationalpark Vadehavet og Danmarks Jægerforbund.</p>
Sikring af hedehøgs ynglesteder	<p>Realiseret på kommunalt- og privatejede arealer gennem deltagelse i <i>Projekt Hedehøg</i> med 10.000 kr./år. I forbindelse med projektet sker er oplysning til lodsejere og sikring af reder mod prædation.</p>

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Indsats	Tiltag og ejerforhold
Pleje af græs- og naturarealer, hegning og rydning	Breve med oplysning om tilskudsordninger er udsendt til 22 private lodsejere ved Ribe Østerå, dækkende ca. 110 ha. Udlægning og pleje af ekstensivt drevne græsarealer er søgt løftet i forbindelse med forundersøgelse af mulighed for forbedret hydrologi på 1296 ha.
Etablering af optimale vandstandsforhold	Forundersøgelse gennemført på 1006 ha privatejede arealer ved Ribe Holme. Der blev ikke fundet tilstrækkelig lodsejerinteresse indenfor projektområdet. Forundersøgelse er gennemført på 267 ha privatejede og 23 ha kommunalt ejede arealer ved Måde Enge. Mulighed for realisering undersøges nærmere.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Ud over de ovennævnte indsats har kommunen søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

- Udarbejdelse af plejeplan til opfyldelse af Natura 2000-indsatsten i forbindelse med udstykning af et ca. 2 ha stort privatejet areal til naturformål jf. landbrugslovens § 24 er gennemført.
- Tilpasning af pleje til fuglevenlig drift på 23,3 ha privatejede arealer, fordelt på 9,5 ha ved Måde Enge, 4 ha ved Ribe Vesterå og 9,8 ha ved Vester Vedsted Bæk, er realiseret.
- Dialog med lodsejer om udformning og etablering af 1 vandhul.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for fuglebeskyttelsesområde nr. 51 *Ribe Holme* beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet fra den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 2, mens arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 3. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor påbegyndte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i deres helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Opgørelsen af behov for indsatser omfatter ikke arealer ejet af Naturstyrelsen, da styrelsen som offentlig lodsejer selv har udarbejdet en plejeplan for egne arealer. Resumé af denne plejeplan kan ses i bilag 1.

Indsatsen for naturtyper i det delvist overlappende habitatområde nr. 78 *Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde* forventes at bidrage til sikring af velegnede levesteder for fuglearter på udpegningsgrundlaget omkring Ribe Østerå og ved Måde Enge.

Der må i visse tilfælde kunne forventes at være modstridende interesser mellem pleje af naturtyper og optimering af levesteder for arter. Modstridende interesser mellem pleje af naturtyper og mellem optimering af levesteder for de enkelte fuglearter forventes afvejet og tilpasset i de enkelte tilfælde.

For en række fuglearter på udpegningsgrundlaget vurderes det, at der kan være behov for en supplerende indsats, som rækker ud over indsatsen angivet i tabel 3. Det drejer sig om tiltag i forhold til prædation fra bla. ræve, krager og mink. Bekæmpelse af prædatorer omfatter ud over direkte jagt, også rydning af skjule- og udkigssteder for ræve og krager. Det drejer sig eksempelvis om opvækst af pilebuske langs grøfter og i vådområder. Indsatsen overfor prædation inden for kommunens ressortområde vil kunne finde sted efter en konkret vurdering af hvor og i hvilket omfang, der er behov for dette.

Endvidere vil der for brushane og sorthovedet måge kunne være behov for en særskilt vurdering af behovet for tilpasning af plejen på de kortlagte levesteder i samarbejde med de berørte lodsejere.

Forstyrrelse fra menneskelig aktivitet er ikke af Miljø- og Fødevareministeriet blevet vurderet som en trussel mod fuglearterne på udpegningsgrundlaget for planperioden 2016-2021. Såfremt forstyrrelser i løbet af planperioden viser sig at være et problem inden for kommunens ressortområde, vil der efter en konkret vurdering af behovet kunne gennemføres en indsats. Det kan eksempelvis dreje sig om afmærkning af ynglefugleområder.

Undersøgelse af muligheden for forbedring af vandstandsforholdene inden for fuglebeskyttelsesområdet er påbegyndt ved Måde Enge og vil blive afsluttet i forbindelse med at støtteordningen til realisering af hydrologiprojekter ophører i 2017. Forbedring af hydrologi indgår ikke som indsats i anden planperiode.

Tabel 3. Behov for forvaltningstiltag for arter.*

Forventede forvaltningstiltag og metoder	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Afgræsning eller slæt	minimum 328 ha	op til 272 ha	op til 600 ha
Rydning af uønsket opvækst	2 ha	Vurderes konkret i forbindelse med gennemførelse af indsats mod prædation	2 ha eller mere

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

Indsatser fordelt på aktør

Det vurderes, at der ikke er behov for en nærmere fordeling af indsatserne mellem Naturstyrelsen og Esbjerg Kommune for de enkelte retningslinjer i Natura 2000-planens indsatsprogram. Naturstyrelsen og Esbjerg Kommune løfter hver især indsatserne inden for eget ansvarsområde. Resumé af Naturstyrelsens plejeplan fremgår af bilag 1. Kortbilag med markering af Naturstyrelsens arealer samt levesteder for fuglearter og kortlagte habitatnaturtyper inden for fuglebeskyttelsesområdets afgrænsning fremgår af bilag 4.

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2010-2015
- sammenhæng i naturen
- levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 3). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Prioriteringen er følgende:

1. *Indsats for truede ynglefuglearter på udpegningsgrundlaget:* Der gøres en særligt målrettet indsats for at sikre kvaliteten af yngleområder for fuglearter på udpegningsgrundlaget.
2. *Synergi mellem naturtype- og artsindsatsen:* Der vægtes tiltag, som er til gavn for såvel naturtyper som indsatskrævende arter.
3. *Sikring af levesteder gennem frivillige ordninger:* Der er stillet en række frivillige ordninger til rådighed for lodsejerne i Natura 2000-området, der kan medvirke til at løfte indsatsen for bla. vedvarende græsarealer, rydning m.m. Hvor de frivillige ordninger kan løfte Natura 2000-indsatsen, prioriteres dette højt.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Esbjerg Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 4, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 4 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det. Den gældende tidsplan kan altid ses på Esbjerg Kommunes hjemmeside.

Tabel 4. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan
Dialog med Grønt Råd	Der afholdes møder i Esbjerg Kommunes grønne råd 3 gange årligt, hvor Natura 2000-indsatsen drøftes med interesseorganisationer m.fl.	3 gange årligt i løbet af hele planperioden.
Prædationsprojekt	Esbjerg Kommune deltager fortsat i prædationsprojektet sammen med Nationalpark Vadehavet m.fl.	Forventet løbende i hele planperioden.
Indsats for kortlagt levested for sorthovedet måge ved Sneum Digesø	Der følges op på pleje af kortlagt levested for sorthovedet måge.	Fra 2016.
Indsats for kortlagt levested for brushane ved Kammerslusen	Der tages kontakt til relevante lodsejere med henblik på at forbedre det kortlagte levested.	Først i planperioden.
Indsats for arter og naturtyper omkring Ribe Østerå	Der undersøges mulighed for forbedring af pleje af arealerne, eksempelvis ved etablering af græsningslaug.	Først i planperioden.
Indsats mod prædation og tilgroning ved rydning	Der tages kontakt til relevante lodsejere for mulighed for rydning af vedplanter.	Midt – sidst i planperioden.

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Resumé af artsplejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N89 – delplan for fuglebeskyttelsesområde F51 Ribe Holme

Denne delplan omfatter fuglebeskyttelsesområde nr. F51 Ribe Holme og er en del af Natura 2000 området N89 Vadehavet. Mål og indsats for fuglebeskyttelsesområdets udpegningsgrundlag gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Denne del af Natura 2000-området er specielt udpeget på grundlag af tilstedeværelse af en række yngle og trækfugle, heriblandt bl.a.: Engsnarre, plettet rørvagtel, brushane, hvid stork og mosehornugle

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

Tilstanden af levestederne for brushane og sorthovedet måge forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.

Særlig indsats for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet.

Af hensyn til arterne – brushane og sorthovedet måge søges gennemført et anlægsprojekt med støtte fra Nationalpark Vadehavet til forbedring af levestederne for kolonirugende fugle i Sdr. Farup Klæggrav. Endvidere foretages regulering af ræv i alle Naturstyrelsens klæggrave. De specifikke artsplejetiltag omfattende følgende mål og plejetiltag jf. tabel I og II.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af naturplejearket, der ligger som bilag til driftsplanen.

Tabel I: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
A151	Brushane	Sikring af artens levested	1
A176	Sorthovedet Måge	Etablering af potentielt levested	2

Tabel II: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatsstype	Total
A151	Brushane	Forbedring af græsningspleje	1
A176	Sorthovedet Måge	Terrænregulering	1
		Begrænsning af prædation	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for de udvalgte arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

Tilstanden af levestederne for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden af levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.

Det samlede areal og tilstanden af levestederne for arterne på udpegningsgrundlaget – er stabil eller øges.

Bilag 2: Indsatsprogram fra den statslige Natura 2000-plan

Generelle retningslinjer

1.1 Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

1.2 Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.

1.3 Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer

2.1 Tilstanden af levestederne for brushane og sorthovedet måge forbedres, således at de kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet.

Bilag 3: Arter på udpegningsgrundlaget

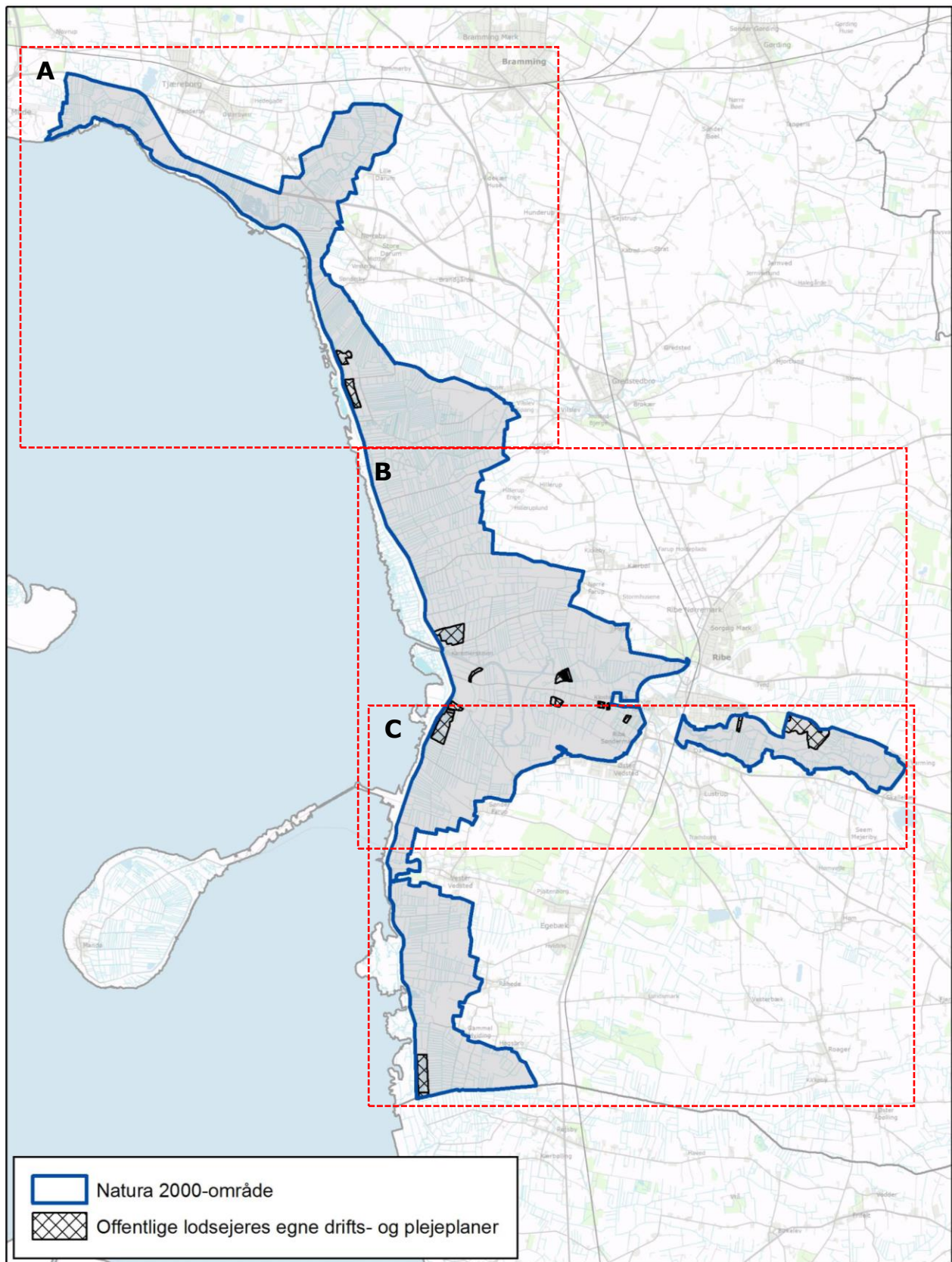
Ynglefugle:

Rørdrum
Hvid stork
Plettet rørvagtel
Engsnarre
Klyde
Hjejle
Brushane
Sorthovedet måge
Blåhals
Rørhøg
Hedehøg
Mosehornugle

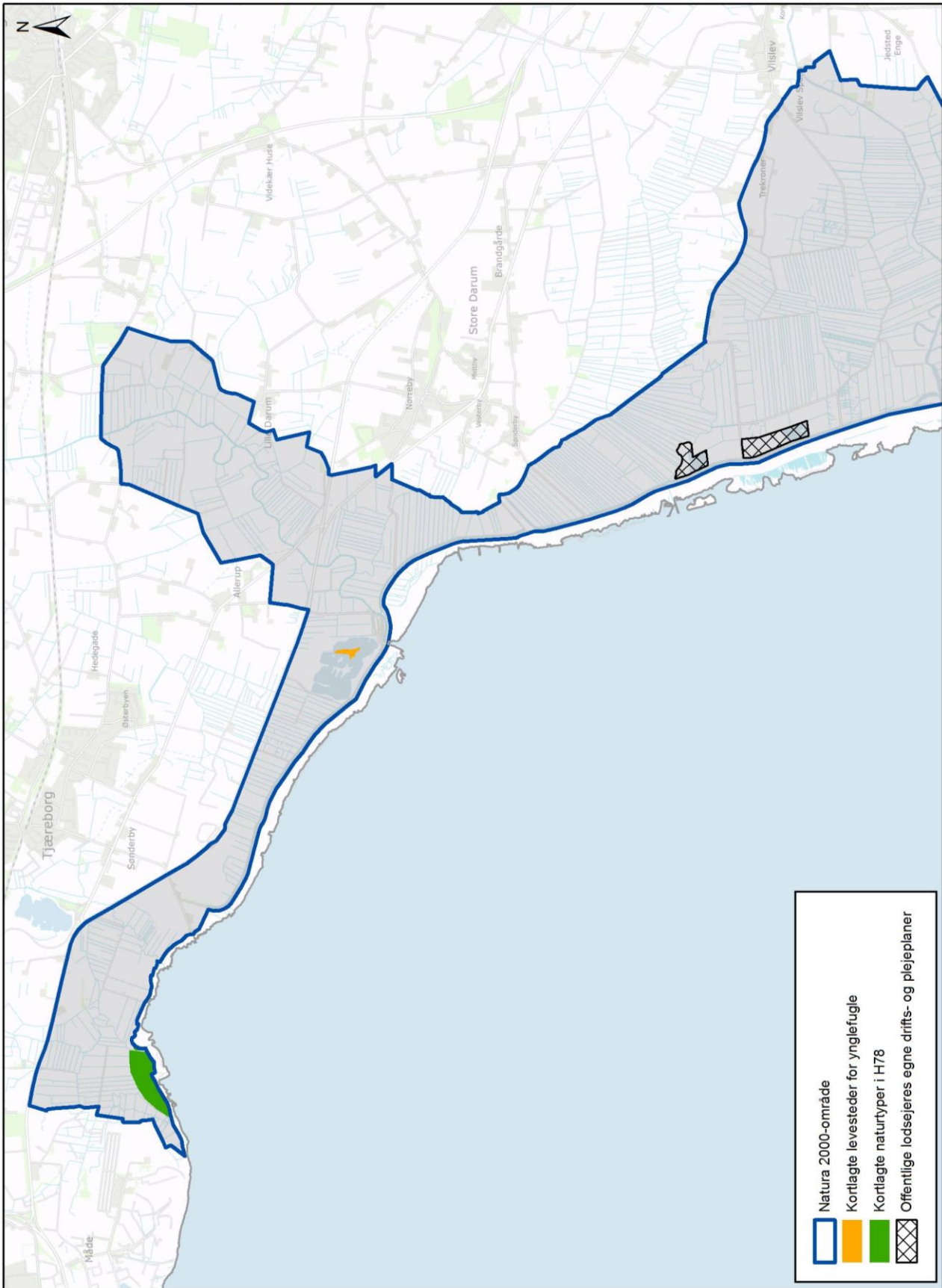
Trækfugle:

Kortnæbbet gås
Bramgås

Bilag 4: Kortbilag

Oversigtskort med angivelse af detaljerede kortudsnit A-C.

Kortudsnit A.

Esbjerg
Kommune